

lloc perquè la presència del mot en mossàrab dóna fort indici de la presència del mot en temps remot, i més que enlloc en terres de llenguatge mossàrab, ço que d'altra banda ens ajuda a comprendre per què *cucala* es mantingué més fermament a València que en el Principat. —⁴ Victor Henry, s. v. *caouen* «hibou»; Pedersen, *VglGrKSpr.* I, § 42, n. 3, observa, és veritat que aqueix *kw-* no lliga bé amb el *cav-* d'Eucherius, de manera que hi ha d'haver una discrepància vocàlica, i remet per a¹⁰ família indoeuropea del mot a Lidén, *Arch. f. Slav. Philol.* xxviii, 36. Discrepància per onomatopeia, suggereix ell; però si això coincideix amb el *kou-*, que retrobem a la base del fr. *choucas* i del cat. *cucala*, ¿no es podria pensar en apofonia antiga? —¹⁵ No sabem què va dir exactament Frings. Del mateix que en reporta Wartburg ja és clar que va fer reserves: «schwankender lautcharakter der germ. verwandten», «genauere festlegen der formen kaum möglich»; la forma *cauba/chaucha* de la *Lex Alamannorum* és un nom del cucut (a.-al. ant. *gouch*) i no pas de la *chouette* (nota 3, *FEW* II, 561). És lícit sospitar que alguns altres dels testimonis germànics que s'alleguen es trobin en el mateix cas. —⁶ Altres germanistes admeten que el mot es propagà des de Francònia, on hi ha les dades més antigues, a la resta del germànic. Terracini (*Riv. di Filol.* XLIX, 427) i jo mateix (*DCEC* II, 84) el donàvem com a cèltic. —⁷ D'on ve el nom del *Cancale* a l'*Ille-et-Vilaine* (districte St. Malo)? També en terres d'Oc hi ha molts representants toponímics del nostre nom com *Caucaleiras* avui *Caucalieros* en el Tarn, i *caucalié, -iero*, malnom ètnic de la gent de Mont-real d'Ardecha (*TdF*), per tant no és inversemblant que *Cancale* vagi pendre nom de la cucala que deu grallar-hi, si hi ha penyals. Whatmough, *Dial. of Anc. Gaul*, p. 80, crec que hi relaciona AUCALO llegit en una inscripció (83), en el qual creu veure un *au-* equivalent gal del scr. *ava-*, ll. *au-*, preverbi amb el sentit de derivació o allunyament. Però és sencera aqueixa inscripció? ¿No hi ha quedat un *c-* il·legible i tindriem el conegut KAUKALA? Si això s'hagués trobat realment a prop de *Cancale*, potser tindriem ací un altre cas d'aquesta immixció de CALVUS en KAU- nom de la cucala o de l'òliba, amb dissimilació ulterior de CALC- en CANC-. També Gamillscheg, *ZRPb.* XL, 1920, 191, suposa que *caucala* vingui d'un *CALCALLA amb sufix -ALLA gàllic (cf. *caracalla*) i evolució d'un **corcalla* emparentat amb el ll. *cornix* i *corvus*.⁵⁰ Idea insostenible, primer per la *-l-* i no *-ll-* catalana, segon perquè CALC- no es pot vocalitzar en *kauk-* (i menys en *kuk-*) no sols en català sinó tampoc en la major part dels parlars lleuadocians: és ja impossible en Daudè de Pradas (S. XIII), però també en els altres llocs del Llenguadoc que ja he citat. —⁸ Rohlf, *Gc.*, p. 108: Ossau *gueús*, baix-bearnès *guebús*, Aspa, Asun, Campan *gabús* «hibou, chat-huant». —⁹ *Gaus* «ocell de la nit: *aluco, -onis*», a. 1507, c-viii, 6. —¹⁰ Resta a explicar el cat. *xi-*

bèca, que he sentit molt sobretot cap a l'Empordà (Cruïlles, 1958), com a nom de l'òliba (cf. *xiveta* id., 1803, Belv.), però és només *xibèca* el que se sent i que es llegeix en escr. Renaix; *sibeca* en el Priorat i CpTarr., etc. (veg. *EntreDL* III, 32n.); Millardet, *Atlas recull txabékə* a les Landes (mapa *chouette*) al costat de *kabékə*. Podríem creure que sigui manlleu del fr. *chevèche*, però caldria admetre que hi hagué encreuament amb l'autòcton *kabékə* per explicar la incongruència entre la *x-* inicial i la *k* final, ço que no fa gaire escrípol a les Landes, i que ja en fa més a Catalunya on el tipus *caveca* només està testificat com a rossellonès. ¿Hem de tornar, doncs, a pensar en les hipòtesis que he fet sobre *cigala* 'cucala'? ¿O admetre encreuament entre *cigala* i *caveca*? ¿O bé amb el tipus *siboc* 'enganyapastors' [1803, Belv., s. v. *cibòc*, que significa *sibók*]? O aquest resultaria d'un encreuament entre *sibeca/xibeca* i el fr. *hibou*, catalanitzat segons el del cat. *boc*=fr. *bouc*? Val més ajornar això fins a la redacció d'aquells articles. —¹¹ Observem que en grec modern això sona *kákalò*. Llavors ¿fóra potser un reduplicat *calv-calvo* (parent de *calvarium*), manllevat d'algun parlar romànic? —¹² Rus *kúkaí* «murren, mucksen», sbcr. *kúkati* «wehklagen», pol. ant. *kukać* 'cridar', rus *skúčii* 'grinyolar, somicar sense treva', ucraïn. *kúkotaty* 'cloquejar, escatainar' («gackern»), lit. i letó *kaũkti(i)* 'udolar (gossos i llops)'. És a dir: onomatopeies paleses. —¹³ Totes les fonts indològiques estan d'acord per anomenar *kókilah* 'the Indian cuckoo'. Ja vaig indicar en la meua ressenya dels *Roman. Lit.-St.* de Spitzer, 1959, 359-60, les semblances dels temes literaris de la Índia referents al *kókilah* en què canta abans i després de la pluja o quan apunta el dia. Mayrhofer (*Kurzg. Etym. Wb. d. Altind.* I, 267) no dubta gens de l'origen onomatopeic, i no creu que sigui ni herència indoeuropea pura, ni menys manlleu de llengües aborígens de la Índia, com el dravídic canarès *kukill*. I això continua fins a les Filipines, on *coucal* (sens dubte pron. *káukal*) és el nom d'un ocell que canta precisament en fer-se clar («daylight rapidly diluted the darkness»), segons un relat de viatges per les muntanyes centrals del Nord de Luzon, on senten llavors «the call» del *coucal*, 'graciós ocell negre amb ales de vermell pujat' («Rhode Island Red»): «his call resembles the gurgling of water from a narrow-necked bottle, hence the onomatopoeic name»: John Huling Jr., en *Appalachia* xxii (Boston 1939), p. 384. És, doncs, un cucut tropical més gran que el nostre, com ja impliquen també les dades de la Índia: car el filipí té vint polzades de llarg.

Cucalada, cucalar, cucalenc, cucales, cucalons, derivats d'ACLUCAR (veg. ací CUCALA i n. 2) *Cucaló*, V. *cucala*

CUCANYA, probablement de l'it. *cuccagna*, mot de formació expressiva, veg. *DCEC* (CUCANYA). □